

1. Esimese eestlasena võitis teatavasti olümpianmedali Viljandimaa mees Martin Klein, kes sai 1912. aastal Stockholmis hõbeda. **Tahame teada, (1) kelle ta alistas läbi aegade pikimas maadlusmatšis (11 tundi ja 40 minutit) ja (2) kes oli see olümpiavõitjast rootslane, kellega Kleini kulla peale heitlema ei lubatud?**

2. Sellist nime kannab vähemalt 4 jõge. Üks neist on Koiva jõe suurim lisajõgi. Teine saab alguse Aegviidu lähistelt ja suubub Jägala jõkke. Kolmas on 10 km väikejõgi Endla soostikkus. Neljas asub Tallinnas, seal voolab valdavalt reostatud vesi, selle jõe vesikonda kuulub suur osa Kristiine linnaosas. **Mis nime kõik need jõed kannavad?**

3. Ta oli Hispaania kuningas kahel perioodil: 1808 ja 1813-1833. Küsitavat peetakse üsna tagurlikuks valitsejaks, kes tühistas 1812. aasta liberaalse konstitutsiooni ja kiusas taga haritlasi. Hoolimata kõigest juurutas ta troonipärimisõiguse naisliini pidi, see otsus viis tema surma järel esimese karlistide sõjani. **Kes oli see valitseja?**



4. Rikkaimas riigis maailmas on IMF 2011. a andmete kohaselt SKP inimese kohta üle 102 000\$, võrdluseks Eesti on 43. kohal 20 800 dollariga inimese kohta. Eelmisel aastal kasvas seal majandus 19%. **Mis riigist oli juttu?**

5. 2012. aasta ettevõtluskonkursi „Ajujaht“ võitis pildil olev sõiduvahend. Idee autoriks on Raido Sinisalu. Põhimõttelt on see lihtne tõukeratas, millega saab sõita jalaga hoogu lükkamata, juhtides seda vaid ühe käega. Poodides on hind hetkel suurusjärgus 200 EUR. **Mis on selle sõiduvahendi nimi?**



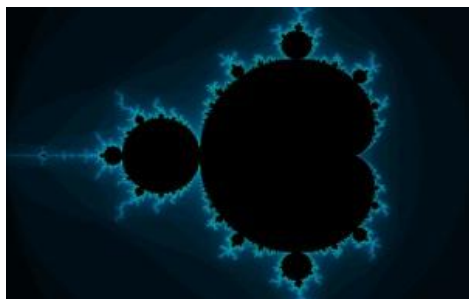
6. Juulikuus saime teada, et Hiina Rahvavabariigis keelati ära ühe kindla eine serveerimine ametlikel banketidel. Seda hõrgutist on Hiinas ammust aega delikatessiks ja jõukuse märgiks peetud. Inimeste rikkuse kasvades on isu eine järele plahvatusklikult kasvanud. Hinnanguliselt jätab selle toidu valmsitamise nimel oma elu kuni 73 miljonit ühte kindlat looma aastas. Väidetavalt tingis otsuse avalik kampaania, harvaesinev näide sellest, kuidas kodanikuühiskond Hiina seadusi kujundab. **Mis delikatessist oli juttu?**

7. Ansamblid Vengaboys ja Shocking Blue ning mitmete teedrajavate *reality-show*'de (nt "Big Brother" ja "Hirmu Faktor") looja, produktsioonifirma Endemol, on sellest riigist pärit. Seega just küsitavas riigis on paljud üle maailma levinud tõsielusarjad teinud oma teledebüüdi. **Mis riik paistab nii meelelahutuses silma?**

8. Kõrvalolev pilt on renderdus tuleviku linnast, mida hetkel ehitatakse Abu Dhabi lähisteel. Linna on projekteerinud arhitektuuribüroo Foster and Partners insenerid ja arhitektid. Linna pindalaks on planeeritud u 6 km². Linn oleks koduks u 45 000-le inimesele. Kogu vajamineva energia saab linn taastuvatest allikatest. Autod on keelatud. Planeeritud maksumus u 20 miljardit dollarit. Planeeritud valmimisaeg 2020..2025. **Mis linn?**



9. Pildil on üks tuntumaid fraktaleid (fraktal on lihtsustatult öeldes joon/hulk, mis jääb igasugusel suurendusel iseenda sarnaseks ning on nõ „kare“). Oma nime sai see objekt Poolas sündinud matemaatiku järgi, keda hüütakse fraktalse geomeetria isaks ja kes 1975. aastal võttis kasutusele termini „fraktal“. **Mis nime kannab pildil olev objekt?**



10. **Helilooja?**

11. Küsitav, *Lophius piscatorius*, on põhjakala. Tal on hästiarenenud rinnauimed, mis asetsevad käsivarretaolistel alustel nõnda, et võimaldavad tal mööda merepõhja "kõndida" (libiseda). Ta on spetsialiseerunud toidu hankimisele istu-ja-oota stiilis. Ta varjub merepõhja, ta tume nahk sulandub põhjasetetega ja ta sabauimel on lihav peibutis. Kui mõni väiksem kala mööda ujub, avab küsitav suu ja imeb ta sisse. Ta võib kasvada 2 meetri pikkuseks ja kaaluda kuni 40 kg. **Mis kala?**



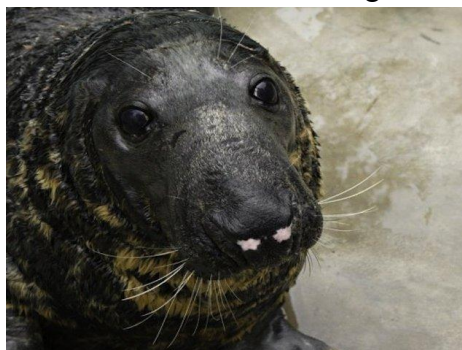
12. See on üldnimetus teatavat liiki kirjandusliku, musikaalsele teose või teatritüki kohta, mille eesmärk on naerutada inimesi karikaturiseerides mõne tõsise teose ideed või maneeeri. Nimi tuleb itaalia keelest ning tähendab nalja või jäljendamist. Sõna tuli kasutusele umbes 16. sajandil, kui Francesco Berni kasutas seda ühe oma teose pealkirjas. Terminit seostatakse tihti varietee tantsu ja striptiisiga. Tänapäeval on selle esinemisvormi taas populaarseks saamise suure panuse andnud Tita von Teese. **Millest on jutt?**

13. See teaduse „kõõgipoolt“ tutvustanud ETV saade valmis koostöös Tartu Ülikooli ja Maaülikooli teadlastega. Näete saate nimitegelast, kelle nimi on inspireeritud Tartu ülikooli teadlaste poolt leiutatud biosnseorist. **Mis oli saate nimi?**



14. **Millisel suurvõistlusel ja mis aastal püstitas Usain Bolt oma kehtivad maailmarekordid 100 ja 200 meetri jooksus (vastavalt 9.58 ja 19.19)?**

15. Külma sõja ajal kasutati igasuguseid meetodeid, et olla vastaspoolest sõjaliselt üle. USA üks sellistest salarelvadest oli võitlushüljes ... Asjatundjate sõnul oli ... tõeline Navy Seal. See mereloom oli välja õpetatud diversiooniaktide elluviimiseks. ... oskas muu seas kasutada kruvikeerajat ning korjata merepõhjust asju. Washingtoni loomaaias elanud hüljes suri tänavu suvel 38-aastasena. Islandil 1973. aasta novembris ilmavalgust näinud looma treeniti San Diego mereväebaasis. Ta oli võimeline sukelduma 145 meetri sügavusele ning olema vee all 20 minutit hingamata. **Mis oli diversanhülge nimi?**



16. Pildilolev pianist ja sigariärimees (sünd 1926) on sündinud Liibanonis. Ta on olnud Reza Pahlavi favoriid, šahh aitas tal ka 1947. aastal Ühendriikidesse kontserte andma pääseda, hiljem sai ta USA kodanik ning ta osales ka Korea sõjas (1950-53). Lisaks eelpool öeldule on ta tuntud kui Frank Sinatra poolt kuulsaks lauldud loo „Stangers In the Night“ originaali autorina (tema komponeeris loo nime all „Broken Guitar“). **Kes?**



17. Viimase 8 aasta jooksul on EHF Meistrite Liiga (Käsipall) võitnud 2 korral FC Barcelona(2005,2011). Veelgi muljetavaldavam on olnud kahe klubi käekäik, kes mõlemad on pärjatud kolmel korral. **Mis klubid?**

18. Eestis on see lind arvukas haudelind, kes pesitseb taimestikurikastel järvedel ja madalamatel merelahtedel, samuti suurematel jõgedel ja settetiikidel. Viimasel ajal on ta pesitsenud ka roostikes. Pesa kujutab endast kuivanud taimevarte kuhja, mille ta rajab madalasse vette või veekogu vahetusse lähedusse. Pesitusperioodil jälitab pesapaiga läheduses nii oma liigikaaslasi kui ka teisi linde, mistõttu tekib sageli pesapaikade ümbruses pidev veesolin. Pesas on mais 5...12 muna. Pojad lennuvõimestuvad juuli teisel poolel. Jahilinnuna kütitakse sügisel seda lindu kuni 1000 isendit. **Mis lind?**



19. Nende erinevatel aegadel elanud meeste ühiseks nimetajaks võib pidada ühte liikumisvahendit, mida ilmselt enamus saalis viibijaid on kasutanud. **Mis on nende kuulsate võib isegi öelda, et kurikuulsate meeste nimed? (parempoolse puhul piisab ka hüüdnimest)**



20. Kuuldav käesoleva aasta augustis surnud mees on lisaks kuuldava loo esitamisele kogunud tuntust ka Beach Boys'i laulu *Kokomo* kaasautorina. **Kes laulab?**

21. Selle valla vapi aluseks olev Berliini linnavapp meenutab valla osalemist esimesel rahvusvahelisel võivõistlusel 1937. a Berliinis. 2 küngast viitavad Kiikla ja Pagari asundustele, kolmas kannab samanimelise küla nime. Vapilt, mille autor on Tiit Saare, võib otsida ka viiteid valla enda nimele. **Mis vald?**



22. Kes on see tippjuht?



23. Millise tänapäevafüüsika ühe fundamentaalvõrrandiga on tegemist?

$$i\hbar \frac{\partial}{\partial t} \Psi(\mathbf{r}, t) = -\frac{\hbar^2}{2m} \nabla^2 \Psi(\mathbf{r}, t) + V(\mathbf{r}) \Psi(\mathbf{r}, t).$$

24. Kes on see kunstnik, kelle autoportreed näete?



25. Kuuldava loo esitavad kaks Berliini elektroonilise muusika DJ'd Paul ... ja Fritz Nende perekonnanimi ühtib ühe tuntud 19. saj pianisti, helilooja ja muusikapedagoogi Friedrich (1785-1849) omaga. Enne Chopin ja Liszti esilekerkimist pidasid paljud just teda Euroopa kõige tegijamaks pianistik. Chopin on sellele heliloojale pühendanud oma esimese klaverikontserti, siiski oli küsitav ennekõike tuntud edeva inimesena, kes pidas enda Haydni, Mozarti ja Beethoveni surma järel ainsaks elusolevaks „klassikaliseks heliloojaks“, tema kohta levis rohkesti anekdoote, suur osa tema loomingust on aga kaduma läinud. **Millist ühist perekonnanime kannavad vendadest DJ'd ja helilooja?**

26. Chess 960 on üks paljudest male variatsioonidest. Selle sünniaastaks peetakse 1996. aastat ja väljamõtlejaks oli ekstsentriline male maailmameister Bobby Fischer. Fischer oli juba ammu avaldanud muret selle üle, et male on mandumas. Igal järgneval generatsioonil on eelis eelnevate ees, kuna õpitakse lihtsalt selgeks kõikvõimalikud avangud ja tüüpsituatsioonid, mille edukust ajalugu on tõestanud ja nt seetõttu ei saaks kunagine male suurkuju Jose Capablanca tänapäeval ilmselt vastu ka keskpärasele suurmeistrile. Selleks, et leevendada sellist nõrget seisust on Chess 960-s sisse viidud üks lihtne muudatus võrreldes tavalise malega. **Mis on põhiline tavalise male ja Bobby Fischeri väljamõeldud Chess960 vaheline erinevus?**

27. ... on traditsiooniline Põhja-Aafrika toit, mida serveeritakse tavaliselt liha ja juurviljahautisega koos. Esimene kirjalik märges sellest toidust pärineb 13. sajandist. See on põhitoiduks Marokos, Alžeerias, Tuneesias ja Liibüas (nagu meil on kartul). Nimi tuleb berberi keelest ja tähendab „hästi rullitud“ või „ümardatud“. 2011 aasta uuringu kohaselt on see toit prantslaste seas lemmikuselt 3. kohal. **Mis toit?**



28. See Saksa natsisõjaväelane (1911-2010) määrati Himmleri poolt Kirderegiooni Immigratsioonikeskuse (Einwandererzentralstelle Nord-Ost) juhiks ülesandega määrata etnilistest sakslastest (Volksdeutsche) immigrantide "rassiline väärtus" (rassische Bewertung). Eestis juhtis ta Einsatzgruppe A allüksust Sonderkommando 1A, mille esimeseks kohustuseks oli likvideerida kõik siinsed juudid. Just see isik teatas Berliini - Estland ist judenfrei. Ühegi teise natside poolt okupeeritud territooriumi koht sellist sõnumit ei saadetud. **Kes?**

29. Selle maa kohaliku popmuusika kuningaks oli Sin Sisamouth, kuningannaks Ros Sereysothea. Riigi kuningas andis Sereysotheale omakorda aunimetuse „Kuldse pealinna kuldhääl“. Kohalikud traditsioonid segati kokku lääne rütmi ja bluusi ning rock'n'rolliga, põneva segu tulemuseks oli midagi lääne psühhedeelse roki või garaažiroki sarnast. Stiilide segunemisel sai muusikale iseloomulikuks omapärane suhe muusika ja laulusõnade vahel, nii on Sereysothea laul „Ma näljutan end surnuks“ rütmikas ja rõõmsapoolse viisiga. **Mis riigi 60ndate ja 70ndate esimese poole muusikaelust käib jutt?**

30. 1) Luksemburgi peaministriks saab Jean-Claude Juncker (on ametis tänase päevani); 2) avalikkust teavitatakse DVD-st ja asutatakse eBay; 3) ilmumise lõpetasid Hommikuleht, Päevaleht ja Rahva Hääl, ühinedes uueks ajaleheks Eesti Päevaleht. 4) Loodi Isamaaliit. **Mis aasta?**

31. See etniline grupp elab Mali keskosas, nende arvuks pakutakse vahemikku 400 000 – 800 000. Eriti tuntud on nad müstitsismi ja esoteerika austajate seas. Ühes nende müüdis kirjeldatakse, kuidas inimesed toodi ära planeedilt, mille päikeseks oli „Po-tolo“, mis varsti pärast seda plahvatas. Nad usuvad, et nende salateadmised on Siiruselt saanud külalistelt pärit, kes olevat inimtsivilisatsiooni algusaastail Pärsia lahes maandunud. Nendest saidki väidetavalt alguse küsitavate 4 suguharu. Nad nimetavad tulnukaid "nommodeks", amfiibolenditeks, kes olevat siia sõitnud suure laevaga. **Mis etnilisest grupist oli juttu?**

32. Kes?



33. Mitmes paavst Pühal Toolil on ametliku Vatikani nimekirja järgi praegune paavst **Benedictus XVI**?

- A) 152. B) 265. C) 429. D) 654.

34. 1837. aastal lõpul esines Peterburi teaduste akadeemia liige Karl Ernst von Baer akadeemias ettekandega Jakutskis asuvast Šergini šahtist, mis hoolimata suurest sügavusest (116 m) oli igikeltsa tõttu ikka veeta. Baer analüüsis ettekandes andmeid igikeltsa temperatuuri kohta selles šahtis. Tema arvates kinnitasid andmed, et piirkondades, kus aasta keskmine temperatuur jääb alla 0 °C, tungib külm maapõue, põhjustades igikeltsa tekke. Kahjuks ei leidunud Siberis ühtki vaprat meest, kes oluks Baeri tahtel nõus 116 meetri sügavusel geotermilisi vaatlusi tegema. Et andmeid siiski koguda, korraldas Baer Peterburi teaduste akadeemia rahalisel toetusel igikeltsa uurimiseks Siberis ekspeditsiooni, mis kestis 1842-1845. **Kes juhtis kõnealust ekspeditsiooni ning tegi ka 1844. aastal šahtis mõõtmisi?**

35. Kes laulab?

36. Kui Hispaania peaminister Manuel Rajoy käest oktoobri alguses peatsele rahalise päästepaketi küsimisele viitava raporti kohta küsiti, vastas peaminister: „*On kaks varianti, kas raportist kirjutatud uudisteagentuuril on õigus ja neil on paremad allikad kui minul, või neil pole õigus. Ma ütlen teile „ei“. Aga teie võite arvata, mida tahate, sest te võite õigesti arvata.*“ Sellist mitmetähenduslikkust, teatavat ebamäärasust peavad hispaanlased omaseks kogu rahvale, mille esindajaks Rajoy on. Hispaanlaste seas on käibel naljatlev ütlemine, et kui sa selle rahva esindajat trepil näed, ei ole võimalik aru saada, kas ta kõnnib trepist üles või alla. **Millise hispaania etnose (rahvaarv Hispaanias 3 miljonit) esindaja Rajoy on?**

37. Küsitav 98 kilomeetri pikkune kanal on oma veebisaidi väitel maailma kõige tihedama liiklusega inimkäte poolt loodud kanal. Kanal läbib ühte poolsaart. Küsitav kanal avati ametlikult 1895. aastal. Varem sai küll poolsaart veesõidukiga läbida kasutades Eideri kanalit (suure osa sellest veeteest moodustas Eideri jõgi), aga seoses selle veeteie vähese läbilaskevõime ja 1864. aastal aset leidnud poliitiliste muudatustega ja aina kasvavate kaubavoogudega otsustati rajada uus kanal. Arvestamata väikealuseid läbis kanalit 2007. aastal ca 43 000 alust. **Mis nime kannab see kanal? (1 pt poolsaare eest, mida see läbib)**



38. Seda paika ühendab 8 Eesti filmiga asjaolu, et nad kõik on seal filmitud – „Inimesed sõdurisinelis“ (1968), „Verekivi“ (1972), „Äratus“ (1989), „See kadunud tee“ (1990), „Tulivesi“ (1994), „Tulekummardajad“ (2000) „Vanad ja kobedad saavad jalad alla“ (2002) ja selle aasta hittkomöödia „Seenelkäik“. Küla korraldab 19-20. oktoobril ka filmifestivali, kus linastuvad kõik ülalmainitud filmid. **Mis küla?**

39. 2-aastane Kätu on siniste silmadega. Lapsevanemad Mari ja Jüri on pruunisilmsed, seega peavad nad olema dominantse tunnusega heterosügoodid. **Kui suur on tõenäosus, et järgnevalt sünnib pruunisilmne tütar?**

40. **Mis nime kannab see korkodillipealine Egiptuse jumal? Nimes, mille all enamik ajaloo huvilisi teadaolevalt esimest naisvaarod (12. dünastia) tunnevad, sisaldub selle jumala nimi** (,.... ilu“).



Vastused:

- | | |
|--|---|
| 1. Alfred Asikainen ja Claes Johansson | 21. Mäetaguse vald |
| 2. Mustjõgi | 22. Ahti Asmann |
| 3. Ferdinand (Fernando) VII | 23. Schrödingeri võrrand |
| 4. Katar | 24. Marie-Denise Villers |
| 5. Raybike | 25. Kalkbrenner |
| 6. Haiuime supp | 26. Tagumise rea malendid paiknevad juhuslikult |
| 7. Holland | 27. Kuskus |
| 8. Masdar City | 28. Karl Martin Sandberg |
| 9. Mandelbroti hulk (fraktal) | 29. Kambodža |
| 10. Gustav Holst | 30. 1995 |
| 11. Merikurat (Euroopa merikurat) | 31. Dogonid |
| 12. Burlesk (<i>burlesque</i>) | 32. Lin Dan |
| 13. Bionina | 33. B) 265. |
| 14. Berliini MM (2009) | 34. Alexander Theodor von Middendorff |
| 15. Gunnar | 35. Klaus Nomi |
| 16. Avo Uvezian | 36. Galiitslane |
| 17. THW Kiel, BM Ciudad Real | 37. Kieli kanal (läbib Jüüti poolsaart) |
| 18. Lauk | 38. Kolgaküla |
| 19. Mathias Rust ja Manfred von Richthofen | 39. 3/8 |
| 20. Scott McKenzie | 40. Sobek |

Küsisid: Jaak Sõnajalg, Ants Siim, Kaarel Siim ja Tõnis Tasa (võistkond HTG)